

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Linda Mariana, Sive De B. Virgine Lindensi

Clagius, Thomas

Coloniae Vbiorvm, 1659

III. Lindae Marianaе excidium, uti & alia Catholicae in Prussia Ecclesiae detrimenta, singularibus praenuntiata aut declarata portentis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11544

libidinem omnem projectum, precii loco censendum sit) jam tradiderat; ut illam quoque Arcem traderet, conniti; cumque irriti redderentur conatus omnes, ipsum Ericum à Germania jam reducem, Regiomonti ut comprehenderet, moliri. Sensit insidiam Ericus, & Regiomonto per suburbia declinato, portum quidem in Sarkau, inde verò, concento labeo, per sinum Curonensem in suam arcem evasit. Quò, cum paulò post ipse Albertus Marchio exercitu accessisset, & Ericus resistendo amplius non esset, lorica, cæteraque arma, uti Theutonicis assuetumque cataphractis mos erat, indutus, stricto gladio Marchioni solus occurrit. Verùm Marchioni à via stinente, Ericus iis conditionibus Arcem denique tradidit, ut sibi conscientiam, religionem, Ordinisque disciplinam salvis, Prussia hæresibus, ita polluta excedere, & annuo à Prussia tributo, uti frui in Germania, quoad viveret, liceret.

CAPUT III.

Lindæ Marianæ excidium, sicut & alia Catholicæ in Prussia detrimenta, ac Theutonicorum plerorumque apostasiam, singularibus denuntiata portentis.

Futuras in Ecclesiâ Christi hæreses, & seculum per hæreseon monstra calamitates, diu antea prædictis, vel prodigiis ac portentis quibusdam denuntiatis, quin & prædici, neque novum neque insolens, pluribus alio opere (a) declaratum, & tum aliis S. Antonii Magni, Arrianorumque exemplis, quoadmodum ex Athanasio, & aliis plurimis, interpretatur.

(a) *Disquisit. Vbi quis. num.*

Concilii Nicæni I. (a) relata sunt, demonstratum à nobis est. Quod Prussiam attinet, produximus eodem opere, quæ Hennebergerus Prædicans, de Tritico in Allium commutato memorat. Anno circiter M. D. VIII (inquit ille (b) in Tabulæ Prutenæ Expositione) sub Friderico Misnia Principe, & Generali Ordinis Theutonici in Prussia Magistro, Triticum purum à Præsente Brandenburgensi Ioanne de Gablentz, terræ mandatum fuit: quod, cum in herbam erupisset, animadversum est, maiorem partem in Allium degenerasse. Cuius quidem Allii capita aliquot, Magistro Ordinis in Misniam usq; missa sunt. Miracula ceteroqui Prædicantes vix admittunt; hoc tamen loco non possunt non admittere; ita, ut hic noster, prius quàm rei seriem enarrasset, expressis verbis titulum præfixerit, MIRA CULUM. Ne porro nobis divinandi solis relictis videretur locus, jam olim alii, quin & Hennebergerus ipse, Oedipum egere; degeneres ab orthodoxa Religione & virtute plurimorum animos, eâ metamorphosi existimantes signati. Mali id ominis loco, inquit noster Oedipus, sub Alberto Brandenburgico, qui Friderico successit, à quibusdam habitum. Ego autem puto, Evangelium, quod hic sub Alberto prædicari captum est, esse figuratum. Ac ut rem tetigisse, cum sibi quoque vitus esset homo, suum illud suorumque Evangelium, quod ita Allium, ut vetere formulâ utamur, oboluisset, mirè de prædicare exorsus est. Cui eodem loco abundè cum sit repositum, superest ut hic Divum Ambrosium, Cælio Rhodigino teste (c) differentem audiat. Mirum est, inquit ille, Allio de-

L 4

lecta-

(a) pag. 497. edit. Veneta. (b) pag. 35. (c) lib. 16. cap. 13.

lectari homines, quod fugit Leopardus: nam sicubi parietem
litu infeceris, exilit protinus, nec resistit. Cuius venenata
fera odorem non patitur, in mensam admittunt plerique,
internis infundere visceribus non desinunt. Crediderunt
Leopardo, & id genus belluis efferatioribus esse, quod
Evangelico isto Allio delectantur pariter, & gloriantur
tur; affines fortasse Thraciæ incolis illis, quos in Geographia
sua Maginus ait: *Colore esse fulvo ex caruleo, non vertice crenatos; impavidos, ferocissimos, ac savissimos*
strenuos item potatores & vinosos, atque Allio in pro-
delectari. Quid si verò aliquis cum Poëta istis Allio
Evangelici adoratoribus occinat? (a)

O sanctas gentes, quibus hæc nascuntur in horto
Numina?

Quæ verò illa nata in horto Numina: Allium
nempe, & inter olera alia Cephæ. Allium enim (ut Plinius (b) ait) Cephæ, inter DEOS, iure iurando habetur in
gyptus. Addit idem ipse Plinius alio loco (c) vim quæ
ad ferrum attrahendum in Magnete est, Allio eliditur
aut etiam elidi. *Quid ferri duritiâ, inquit ille, pugnam*
samen domitrix illa rerum materia trahitur à Magnete.
Veruntamen, si Allio allinatur, aut fimo tegatur Magnete,
vires suas ad ferrum trahendum, tam diu amittit, donec
vino abluatur. Et miremur si Magnetismus ille, qui
in Christo, ut D. Hieronymus observavit, & Christus in
Evangelio, illa vis homines ad se trahendi, cum ab
rum in Prussia, vim suam rarò aut admodum exercuit,
hactenus exeruit, Allium, quod cum novo isto Evangelio
gelio, natum est, obstaculo fuit. Allium, quoniam &

(a) Iuvenal. Satyr. 15. (b) lib. 10. 6. (c) lib. 10. 6.
36. c. 6.

rum non leviter oboluit, quod Evangelio isti Patres etiam inter sordes, vel potius fimetum, ab se sub scamno repertum esse fatentur, quin & gloriantur.

Ejuldem ferè generis atque indolis portentum, sub eadem propemodum tempora, in succino, quod natura proprium voluit esse Prussiæ. contigisse testis est ejusdem sectæ per quam studiosus Medicus, Severinus Gœbelius; qui geminum de succino librum Anno M. DLXXXII. Regiomonti edidit. In succino, ut idem ait (a) tria sunt potissimum colorum genera, Candidum, Pellucidum, & obscurum, seu confusum, ac mixtum ex variis coloribus. Interim, quod idem paulò pòst, de novo succini genere, quod cum novo istorum Evangelio, apparere simul in Prussia cæpit, in hæc verba commemorata (b) Notatu dignum est, quod Nigri succini genui quoddam, tunc temporis, ad litora appellebatur, cum nova quædam hæresis in Prussia exorta esset. Erat id liquidum, viscidum, & lentum, instar picis nitens, ac teterrimi odori: quod, cum à nobis antea non fuisset conspectum, merito videbatur nobis, ceu digito ostendere, hæresin talem exorturam, quæ suo fatore multos esset turbatura. Et sanè, si Candido succino quod omnium nobilissimum est, quanquam pellucidum non sit, ut idem author discretè antea dixerat, Fragrantissimus inest odor, quo restituitur syncope, vertigine, vel epilepsiâ correptos; & quo candidius est, eò in medicina est prestantius: quis ambigere jam audeat, atro illo & fætidissimo, insolentissimo quæ succino, nihil aliud nisi atros juxta ac fædos fætidissimos, quæ novi istius Evangelii mores, ut idem quoque medicus augurabatur, fuisse notatos: qui proinde insu-

L s

pcc

(a) pag. 3. (b) pag. 5.

peraddit, Verisimile esse, quod bitumen fuisse in lacu Asphaltite, ubi Sodomæ & Gammorra conflagrarunt, in eternam divina ultionis memoriam.

Verum hæc, & id genus portenta, aliis communiter etiam sunt, sunt etiam, quæ singulariter ipsum Theutonicorum in Prussia Ordinem concernebant. Præterquam enim, quod S. Brigitta (quemadmodum pervulgatâ jam olim famâ accepimus) in Prussia aliquando trajecit, & milites illos, ni resipisceret vindicem DEI manum experruros coram admonuit; erat insuper in eodem Theutonicorum Ordine Frater Wolfgangus à Scaratein, multis DEIPARÆ visionibus clarus (uti Simon Grunau Ordinis Prædicatorum Prutenæ primus in Historia, in suis Manuscripto Tractatu vicefimo tertio (a) affirmat. Is verò, eodem recte, cum rebus sui Ordinis admodum in Prussia essent scientibus, ad futura oculos mentemq; acrius intendens, DEIPARÂ docente intellexit, futurum tandem, ut Ordinem hæresin lapsus, tum se Patronam Ordinis blasphematum eas regiones ac terras, quas iam possideret, amisisset. Et quid aliud, evenisse nunc sive in Livonia, etiam in Prussia videmus? Præterquam ante quàm id evenisset, memorabile juxta ac formidandum est, quod centum ante annis, ita scilicet eventurum esse, quod & rarò auditâ visione exhibitum erat. Rem, quæ Thomæ Tretero in Manuscriptis Episcoporum Varmienfium Vitæ, in Joanne III. & à Simone Grunau Tractatu decimoquarto (b) ac decimoquinto denique & ab Hennebergero, ad Arcis Christianopolitensis descriptionem, inter varia utriusque forte

(a) cap. 3. (b) cap. 15. (c) cap. 3.

pro more exempla, est tradita, paucis aperiam. Bellum (a) quod Anno M cccc x. in euntore Magistro Ordinis Ulrico à Jungingen, Theutonici infelicissimè ad Tannebergam gesserunt, omnibus modis dissuadebat F. Albertus Schwartzenburg Christburgensis, ut vocant, Commendator; sed frangere pertinaciam suorum, vel potius furorem non potuit. Consensus igitur, etiam contra animi sui sententiam, equum, atque iturus, dum à quodam suorum interrogatur, cui tandem commissæ sibi arcis curam abiturus, relinqueret? sive præ ferocia, sive insuper etiam præ acerbitate animi, Tibi, inquit, & omnibus, quotquot sunt, Diaboli. Quo dicto, is qui interrogatur, subito expiravit, & exinde arx dæmonum potestati, ad hanc usque diem, cessit. Tametsi enim hodieque aliquid veterum super sit parietinarum, nemo tamen vel reficere, vel incolere locum potest: cum à prima maledicti execrationisque illius horâ, quotquot incolere ausi sunt, vel in puteis, vel in ædium pinnaculis suspensi, vel aliis spectrorum intemperis exagitati, excedere demum arce coacti sunt. Interim (b) faber quidam è sacra quatuor annorum peregrinatione Christburgum reversus; ut, quæ de spectris, dæmonumque audierat dominio, oculis coram experiretur, arci succedit; & ecce obvium in ponte habet F. Ottonem Langervicium, qui fabri paulò antè filium è sacro fonte levarat, & in eodem prælio occubuerat! Præmissâ, tanquam ad compatrem, salute, quàm vana sunt, quæ homines, cum aliis de rebus, tum de te, ac cæde tua

spat-

(a) In Vita Episc. Varmiens. M.S. in Ioanne III. (b) in Creutzburg.

spargunt? inquit faber: at ille, Tu verò, inquit, haud
 vana spectaturus es; tantum modo me comitare; &
 oculis non linguâ utere. Cave cuiquam assensum
 præstiteris, aut etiam verbum loquaris. Ita edoctus
 ad primum intra arcem conclave deducit: ubi omnia
 militari licentiâ, & colloquiis, inò vociferationibus
 juramentis, & execrationibus personabant. Inde
 secundum conclave ductus, videt omnia ludis,
 mixtis inter ludos, contentionibus, transigi. Tertium
 ingressis, objiciuntur alibi mensæ, convivium, commes-
 sationes, & ebrietates: alibi ducti ad numeros multi-
 cos chori, plausus, & laxata ad omnes carnis illece-
 bras fræna: alibi tædæ libidinis, raptus, & supra vir-
 ginum, adulteria conjugatarum. Omnes in partes in-
 vitabatur blandè faber: sed ille memor dati sibi con-
 siliî tacitus ductorem sequebatur; quoad ad ipsam
 Arcis Templum est ventum. Ibi verò (cùm alibi vigi-
 les essent omnes, & magnâ rem alacritate hæc ten-
 visi essent agere) qui choro aderant, omnes unive-
 sam dormitabant; qui verò ad Aram stabat mystes-
 speciem magis, quàm ad pietatem Christianam
 ciebat. Et jam digressis inde, reditus instabat, cùm
 undique ejulatus, & miserabilis comploratio per-
 nuit, ut faber sibi in inferno magis, quàm super ter-
 ram versari videretur. Ad pontem arcis erat ventum
 cùm ductor ad fabrum, vera inquit, sunt omnia, quæ
 intuitus es; jam enim unicuique pro meritis sua
 merces. Tu verò, ad Magistrum Ordinis perge, cui
 demque de omnibus, quæ vidisti edoce; atque in
 per mone, ut à proposito sibi concilio abstat; judi-
 cium enim Dei venit super nos; servi proinde alii

rum erimus. Quæ tu cum Magistro dixeris, occidet te; sed tu te mortem esse meritum, vel illo loco ac tempore (& revocavit illi certa ab ipso patrata facinora) memineris. Cæterum evenerunt omnia uti prænuntiata sunt. Faber enim cum Mariæburgi Ordinis Magistrum commonuisset, de ponte in profluentem ab eo præcipitatus est: succedente verò tempore, Theutonici cupiditatum in primis suarum servi, à fide & Ordine desciverunt, & unâ omnibus Prussiz provinciis exciderunt.

C A P U T IV.

Inter plurimas Aedes sacras, etjam sacellum cum Tilia Mariana, ab Hæreticis excisum.

PRæclarè S. Augustinus (a) omnes Ecclesiæ Catholicæ hostes, & inter eos, principe loco, Hæreticos, Torrentibus comparat. Ut enim Torrens quis, quanquam non sine multo strepitu, ac tumultu gravi, undas præcipitat; & tamen undæ, ut interdum magnæ sint, diurnæ esse non possunt: adeo ut Torrens, prius quàm videri, observari, timerivè interdum cæperit, nullo propè relicto sui vestigio videatur desisse esse. Ad eum prorsus modum sectæ, sectarumque architecti, præter expectationem, magno secum strepitu verborum, populorumque tumultu interdum ostentant; cum ecce subitò, & ipsi, & ipsorum memoria, juxta divinum carmen, cum sonitu perit! Exundarunt non rarò hujuscemodi sectarum Torrentes in Prussiam; nam & circa Annum Domini M. CCCXXII. sub decimoquarto Ordinis Magistro Werns-

(a) in Psalm. 109.